

LA VALL D'ÀSSUA, TERRA DE NOVEL·LA

NARRADORS COM JAUME CABRÉ O MARIA BARBAL HAN POUAT EN AQUEST RACÓ DEL PALLARS

TEXT
D.R.

“**L**a vall d'Assua és part de la meva infantesa. La mare, d'Altron; el pare, de Rialp. Arribades les vacances d'estiu, el meu germà i jo viatjàvem a casa la padrina. Ell, llavors un noi espavilat i àgil, contribuïa en alguna mesura als camps, en els tràfecs de la sega; a l'era, en la feina de mallar –dita també, batre–; del redall, als prats de farratge. Jo encara era xica i devia fer una mica de nosa enmig d'aquella activitat intensa, com una riuada, que semblava no poder tenir un final”, diu Maria Barbal.

“Sense fixar-m'hi, escoltava les paraules de les dones, a la cuina, sovint a quieta veu entre el tapatge de cassoles i plats. Sentia també, o inconscientment escoltava, les converses de tots, a la llarga taula, durant el repàs –recorda Maria Barbal–. Tinc dues herències de la vall d'Assua i són de dos colors. Una: la de la bellesa del paisatge, dels animals pròxims, de la despreocupació per raó de l'edat. Dues: l'herència de les paraules dient un passat tràgic, amb el mot *guerra*, en majúscula. Més tard, els fets que expliquen l'abandó de la hisenda. Del blanc i del negre, en va sorgir, primerament *Pedra de tartera*. Tot seguit, *La mort de Teresa*, *Mel i metzines* i *Camí de quietud i País íntim*”.

Maria Barbal és probablement qui més pàgines ha escrit sobre la vall d'Assua. Però molts altres

escriptors han pouat també en aquesta vall del Pallars Sobirà que pertany als municipis de Sort i de Rialp: Josep Virós (1905-1987), autor de *Verd madur*, de la qual es va fer una pel·lícula; Joan Lluís (1912-1999), autor d'*El meu Pallars*; Pep Coll, que ha recollit la mitologia d'aquesta contrada en bona part de les seves novel·les...

Tots els escriptors esmentats fins ara són nascuts al Pallars –Josep Virós és nascut a la mateixa vall d'Assua, concretament a Llessui–. No hi és nascut, en canvi, qui ha projectat més aquesta vall a través de la literatura –i, de retop, a la televisió–, Jaume Cabré. Amb *Les veus del Pamano*, una novel·la molt ben travada,

situada al principal nucli de la vall –Llessui (que Cabré rebateja amb el nom de Torena)–, Cabré trasllada el lector als anys quaranta, una època de pors, de silencis i d'heroïcitats –en aquesta zona les tropes franquistes van arrasar amb inusitada ferocitat.

Què té la vall d'Assua, que ha atret tants escriptors? Per què s'han fixat en aquesta vall i no en la del costat? “La natura hi és esplendorosa (i més aquest any, que ha estat plujós); a més, s'hi han mantingut molts aspectes de com es vivia i es treballava abans –diu Ferran Rella, autor del llibre *Viatge literari pel Pallars Sobirà*–. Per exemple, encara es fa la tria de les ovelles. Durant tot l'estiu, les ovelles han estat a la muntanya i per Sant Miquel els pastors es troben per emportar-se cadascú el seu ramat. El procés és llarg i laboriós. La ramada es troba tota en un corral i les ovelles es van fent passar, una a una, per un passadís amb diferents portes. Depenent del propietari de l'ovella, aquesta es fa entrar per una porta o per una altra. Les ovelles es coneixen per la marca que duen a l'esquena –explica Ferran Rella–. El que ja no es fa, però, és aprofitar la llana de les ovelles per fer matalassos –diu Rella–. Tots aquests detalls, i uns quants més, són explicats al Museu del Pastor, a Llessui, situat a l'edifici de l'antiga escola, avui tancada (es va traslladar a Sort causa de la falta d'infants)”, explica Ferran Rella, que ha organitzat durant una pila d'anys –del 1994 al 2011– les Trobades d'Escriptors al Pirineu, un esdeveniment que, dissortadament, s'ha deixat de celebrar. Però queden les narracions dels qui hi han participat, ambientades en aquest preciós racó de món.

1

L'escriptora Maria Barbal és probablement qui més pàgines ha escrit sobre la vall d'Assua

2

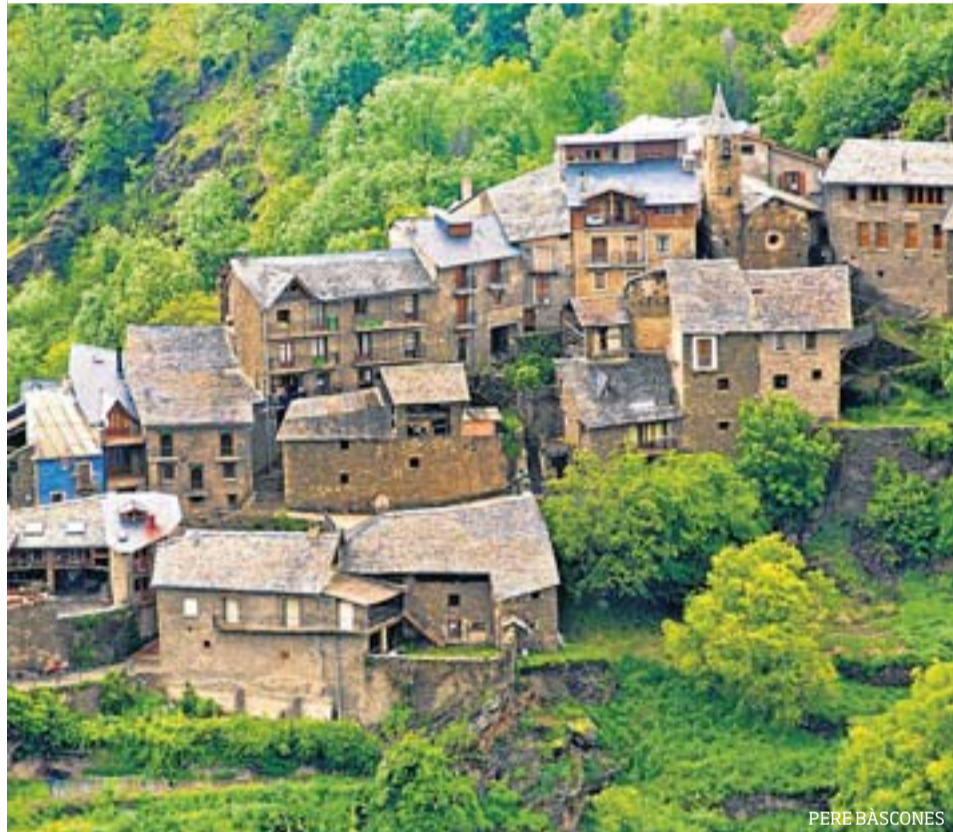
L'acció de *Les veus del Pamano*, de Cabré, té lloc al principal nucli de la vall, Llessui, que anomena Torena

3

Les Trobades d'Escriptors al Pirineu s'han deixat de fer. Queden els llibres que n'han resultat

PERE BÀSCONES

PERE BÀSCONES

PERE BÀSCONES